

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»

ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ МИХАЙЛО ФЕДОРОВИЧ

УДК 378:37.13 (043.3)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕТОДИСТІВ
ІНСТИТУТІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2013

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному вищому навчальному закладі «Університет менеджменту освіти» Національної Академії педагогічних наук України.

Науковий керівник – академік Національної Академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор **Олійник Віктор Васильович**, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, ректор.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **Клокар Наталія Іванівна**, Департамент освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, директор;

кандидат педагогічних наук **Качур Борис Михайлович**, Закарпатський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, доцент кафедри методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін.

Захист відбудеться «___» червня 2013 р. об _____ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.455.03 у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053 м. Київ, вул. Артема 52-А, корпус 3, зал засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053 м. Київ, вул. Артема, 52-А.

Автореферат розіслано «___» травня 2013 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. С. Снісаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Реформування національної системи освіти в Україні відповідно до потреб ринку праці актуалізує питання необхідності вдосконалення організаційно-педагогічних умов управління системою безперервного професійного навчання фахівців, що працюють з педагогічними кадрами. Особливе місце в системі безперервної професійної освіти посідає післядипломна педагогічна освіта, складовою якої є система підвищення кваліфікації, що покликана задовольняти потреби педагогічних працівників на різних етапах їхнього особистісного й професійного розвитку.

Тому особливої уваги заслуговують умови та засоби підвищення кваліфікації методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти з огляду на їхні компетентнісні спрямування та розвиток.

Сучасні умови та засоби управління розвитком професійної компетентності в процесі післядипломної освіти та підвищення кваліфікації педагогічних працівників спрямовані не тільки на послідовне вдосконалення знань, їх оновлення, а й на розвиток особистісної сфери педагогів, мотивацію безперервного професійного самовдосконалення та самоосвіти. Таким чином, головною метою післядипломної освіти педагогічних кадрів сьогодні стає неперервний розвиток їх професійної компетентності відповідно до інтенсивних запитів суспільства та потреб особистості.

У зв'язку з цим особливої уваги потребує категорія методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти (ІППО), що становить основне ядро фахівців, які навчають інших педагогів та забезпечують їхній неперервний професійний розвиток. Саме компетентнісний підхід вимагає сьогодні зміщення акцентів з надання та поширення знань до розвитку вмінь, навичок, ставлень та здатностей приймати рішення, розв'язувати професійні завдання різної складності, розвивати здатність до безперервної освіти та самовдосконалення, виявляти активну життєву позицію в усіх сферах життя суспільства.

Управління розвитком професійної компетентності фахівців інститутів післядипломної педагогічної освіти (ІППО) пов'язане з низкою питань, що стосуються стандартизації різних рівнів професійної кваліфікації спеціалістів, розробки методик, визначення умов і змісту професійного розвитку методистів відповідно до сучасних практичних потреб.

У науковій літературі проблеми компетентнісного підходу в освіті знайшли своє відображення в дослідженнях Н. Бібік, Л. Ващенко, Є. Зеєр, Т. Іванової, Л. Кайдалової, О. Локшиної, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубачевої, Л. Хоружої та ін.

Компетентнісний підхід в освіті зумовлює чітке розуміння не лише сутності, але передусім структури та особливостей професійних компетентностей педагогів. Цьому питанню присвячені праці А. Андрєєва, Н. Бібік, І. Зимньої, А. Маркової, Р. Пастушенка, І. Родигіної, Г. Селевка, А. Хуторського та ін.

Концептуальні положення щодо організації та розвитку післядипломної

педагогічної освіти і її підсистеми підвищення кваліфікації педагогічних кадрів висвітлюють у своїх працях В. Бондар, І. Жерносек, С. Клепко, Н. Клокар, В. Маслов, В. Олійник, Н. Протасова, В. Пуцов, Т. Сущенко та ін.

Питання управління процесами підвищення кваліфікації методистів і педагогів розглядалися в роботах Н. Бібік, В. Бондаря, В. Дивака, Н. Ничкало, О. Савченко, Л. Хомич та ін.

Організаційно-педагогічні умови управління підготовкою методистів у системі післядипломної освіти знайшли відображення в працях Л. Покроєвої, З. Рябової, Л. Набоки та ін.

Разом з тим у теорії управління післядипломною освітою педагогів проблеми неперервного професійного розвитку методистів ІППО не знайшли достатнього висвітлення, зазвичай вони розглядалися в контексті інших проблем підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Тому висвітлення науковцями проблем підготовки методистів ІППО набуло епізодичності, а на практиці спричинило порушення необхідного взаємозв'язку між ланками підвищення кваліфікації фахівців, що знижує ефективність такої підготовки. Суттєвою проблемою залишається розвиток професійної компетентності методистів ІППО в процесі професійної діяльності, безпосередньо пов'язаної з рівнем їхньої фахової підготовки, досвідом практичної діяльності, здатністю до свідомої самоосвіти.

У цьому контексті організаційно-педагогічні умови управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО розглядаються як одна з актуальних проблем теорії і практики післядипломної освіти педагогічних працівників та управління освітою. Водночас проведені дослідження не вичерпують усіх аспектів управління процесом компетентнісного розвитку методистів ІППО. Необхідність теоретичного осмислення та обґрунтування, пошук найоптимальніших моделей організації та здійснення безперервного розвитку професійної компетентності методистів у системі підвищення кваліфікації зумовлюють вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України за темою «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (номер державної реєстрації теми 0112U002346). Тема дисертації затверджена Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 4 від 18 травня 2011 року) та узгоджена в Міжнародній раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 25 жовтня 2011 року).

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель управління розвитком методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти та сформулювати на цій основі практичні рекомендації щодо вдосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

Об'єкт дослідження – система післядипломної педагогічної освіти.

Предмет дослідження – управління розвитком професійної компетентності

методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію таких **завдань**:

1. Проаналізувати стан розробленості досліджуваної проблеми в сучасній науковій літературі.
2. Виявити роль і значення методичної роботи та місце методистів ІППО в системі післядипломної педагогічної освіти.
3. Визначити та обґрунтувати науково-теоретичні основи управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.
4. Розробити та обґрунтувати модель управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО та експериментально перевірити її доцільність, практичну придатність та інноваційність.
5. Визначити організаційно-педагогічні умови та сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

Методологічною основою дослідження є теорія наукового пізнання з принципами об'єктивності, всебічності, системності розвитку, синтезу історичного й логічного, цілісності, взаємозалежності та наступності процесів та явищ об'єктивної дійсності, соціально-педагогічних закономірностей, єдності теорії і практики, загального та особливого тощо; теорія соціального управління (В. Кремень та ін.); методологія системного аналізу (О. Алексюк, В. Афанасьєв, В. Блауберг, Т. Ільїна, Е. Юдін та ін.); особистісно-діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи до розгляду процесу післядипломної освіти педагогів (О. Леонтєв, С. Рубінштейн); андрагогічний підхід (М. Ноулз, П. Джарвіс, Р. Сміт та ін.); гуманістична філософія освіти (В. Андрущенко, І. Бех, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Огнев'юк та ін.); основні положення щодо розвитку освіти в Україні, викладені в законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», у Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття»), у Національній доктрині розвитку освіти, у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, прийнятій ІІІ з'їздом працівників освіти України.

Теоретичною основою дослідження є концептуальні ідеї та положення стосовно:

– шляхів зростання професійної компетентності фахівців – В. Адольф, Н. Бібік, В. Бондар, Л. Добудько, А. Жиліна, І. Зязюн, Е. Клімова, Л. Маркова, О. Овчарук, В. Олійник, О. Савченко, Т. Сорочан, Л. Хоружа та ін.;

– теоретичного обґрунтування розвитку системи управління освітою – В. Андрущенко, В. Биков, В. Бондар, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, Л. Забродська, О. Зайченко, Л. Калініна, В. Кремень, В. Маслов, В. Огнев'юк, В. Олійник, О. Пехота, Є. Чернишова та ін.;

– професійного розвитку педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти – Л. Ващенко, Л. Даниленко, А. Зубко, Л. Карашук, Н. Клокар, В. Маслов, Л. Набока, В. Олійник, Л. Покроєва, Н. Протасова, С. Сисоєва, О. Снісаренко, Т. Сорочан та ін.;

– концептуальні положення щодо вдосконалення змісту підвищення

кваліфікації педагогічних працівників і науково-методичної роботи з педагогічними кадрами – Л. Ващенко, М. Віднічук, Т. Гавлітіна, В. Гуменюк, І. Жерносек, А. Зубко, Н. Клокар, Н. Мурована, В. Олійник, Л. Покроєва, О. Пометун, В. Пуцов, О. Савченко, В. Семиченко, Т. Сорочан, А. Старєва, О. Чернишов, І. Якужно та ін.

Відповідно до мети та визначених завдань використано комплекс **методів дослідження**:

– *теоретичні*: аналіз філософської, педагогічної, психологічної та управлінської літератури для визначення стану дослідження проблеми, виявлення та обґрунтування наукових засад управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО, сутності понять «розвиток професійної компетентності», «управління розвитком професійної компетентності»;

– *теоретичне моделювання*: розробка динамічної моделі управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО;

– *емпіричні*: анкетування, спостереження, співбесіди, експертні оцінки, самооцінювання для виявлення рівня науково-методичної підготовленості методистів, доцільності, практичної придатності та інноваційності динамічної моделі;

– *математична обробка даних* для аналізу результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

– *вперше* здійснено аналіз сучасного стану професійного розвитку методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти з урахуванням загальноєвропейських підходів до стандартизації професійної підготовки педагогічних працівників у системі післядипломної освіти; визначено науково-теоретичні засади управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО; розроблено динамічну модель управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО; визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови управління розвитком професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти;

– *уточнено* поняття «професійна діяльність методиста інституту післядипломної педагогічної освіти», «розвиток професійної компетентності методистів інституту післядипломної педагогічної освіти», «управління розвитком професійної компетентності методистів інституту післядипломної педагогічної освіти», «стандартизація розвитку професійної компетентності методистів інституту післядипломної педагогічної освіти»;

– *подальшого розвитку* набули науково-теоретичні основи управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО; класифікація ключових професійних компетентностей методистів ІППО, обґрунтування стандартизації як інструменту управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

Практичне значення дослідження полягає у: розробці та запровадженні динамічної моделі управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО; виробленні конкретних прийомів стандартизації професійного розвитку методистів ІППО з урахуванням вимог компетентнісного підходу; обґрунтуванні рамкової структури рівнів ключових професійних компетентностей методистів ІППО, яка може бути використана як у процесі професійного навчання методистів, так і під час розробки стандартів фахівців системи післядипломної педагогічної

освіти; формулюванні практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

Основні положення й практичні рекомендації, розроблені в процесі дисертаційного дослідження, можуть бути використані в системі вищої та післядипломної педагогічної освіти.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес таких закладів післядипломної педагогічної освіти: Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (довідка за № 01–02/775 від 13.12.2012 року); Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка за № 1090 від 29.12.2012 року); Одеського обласного інституту удосконалення вчителів (довідка за № 798 від 26.10.2012 року); Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка за № 367 від 26.11.2012 року); Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка за № 01-04/1014 від 20.12.2012 року); Комунального вищого закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради (довідка за № 01-07/356 від 23.11.2012 року).

Вірогідність одержаних результатів дослідження забезпечується чіткістю та визначеністю вихідних методологічних і теоретичних позицій щодо організаційно-педагогічних умов управління розвитком професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти, опертям на сучасні досягнення філософії, психології, педагогіки; використанням комплексу взаємодоповнюючих методів і прийомів, адекватних меті, завданням і логіці дослідження; дотриманням вимог до моделювання системи управління розвитком, репрезентативністю статистичної вибірки, поєднанням кількісного та якісного аналізів теоретичного й емпіричного матеріалів; підтвердженням висунутих теоретичних положень результатами експерименту.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації та матеріали дослідження було висвітлено й обговорено під час науково-практичних конференцій: *міжнародних*: XI Міжнародний «Тиждень освіти дорослих» в Україні: «Освіта дорослих для розуміння і соціального партнерства» (Київ, 2010), XII Міжнародний «Тиждень освіти дорослих» в Україні «Ноосфера для освіти зрілої людини» (Київ – Чорнобиль – Полтава, 2011), III Міжнародна науково-практична конференція «Акмеологія – наука XXI століття» (Київ, 2011), Міжнародний науково-практичний семінар «Сучасна післядипломна освіта: традиції та інновації» (Київ, 2012), Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційні технології у професійному розвитку педагогічних працівників та керівників закладів освіти» (Біла Церква, 2012), Міжнародний науково-практичний семінар (Україна – Королівство Бутан) «Шляхи розвитку освіти дорослих» (Київ, 2012), *всеукраїнських та регіональних*: Всеукраїнська науково-практична конференція «Моніторинг якості освіти: теорія та практика» (Київ, 2009), Науково-практична конференція «Становлення цілісної системи підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників у м. Києві» (Київ, 2009), Звітна наукова конференція «Розвиток післядипломної педагогічної освіти в Україні: стан, проблеми, перспективи» (Київ, 2010), Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми розвитку

післядипломної педагогічної освіти у сучасному суспільстві» (Херсон 2011), Всеукраїнський науково-практичний семінар «Координація науково-методичної роботи закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах єдиного інформаційно-освітнього середовища» (Київ, 2011), Науково-методична конференція «Упровадження Державного стандарту початкової освіти в загальноосвітніх навчальних закладах столиці в 2012-2013 навчальному році» (Київ, 2012), Всеукраїнська науково-практична конференція «Професійна адаптація молодого вчителя в умовах змін ціннісної парадигми суспільства» (Київ, 2012), Науково-практична конференція «Інноваційний розвиток післядипломної педагогічної освіти» (Київ, 2012), Науково-практичний семінар «Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні» (Київ, 2012).

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено в 18 наукових публікаціях, серед них: 4 статті в наукових фахових виданнях, 13 – в освітніх виданнях України, 1 – навчально-методичний посібник.

Особистий внесок здобувача в додаткових публікаціях. У співавторстві з Л. А. Липовою та В. В. Малишевим написано три статті. У статті «Дидактичні особливості сучасної безперервної освіти» здобувачу належить частина тексту, що присвячена розгляду дидактичних аспектів безперервної освіти в європейському вимірі. У статті «Післядипломна освіта в контексті профілізації навчання» здобувачем розроблено та описано форми підвищення кваліфікації в курсовий та міжкурсовий періоди. У статті «Основні принципи формування фундаментальних знань учнів старшої школи» здобувачеві належать основні концептуальні ідеї та висновки. У співавторстві з Л. А. Липовою, В. В. Малишевим, П. І. Замаскіною написано дві статті. У статті «Співпраця в системі «школа – ВНЗ» як необхідна умова неперервної освіти» здобувачем висунуто провідні ідеї щодо розвитку неперервної освіти в Україні. У статті «Диференціація як провідний принцип допрофільної підготовки учнів основної школи» здобувачем розроблено питання диференціації, рівнів засвоєння, діяльнісного аспекту, змісту освіти. У співавторстві з Л. А. Липовою та П. І. Замаскіною написано дві статті. У статті «Фундаменталізація знань із природничих предметів – основа компетентної освіти» здобувачем висвітлено актуальність та педагогічні аспекти фундаменталізації освіти, використання наукового методу пізнання в навчанні. У статті «Визначення рівня фундаменталізації знань в учнів ЗНЗ» дисертант запропонував підходи до визначення показників фундаменталізації знань із природничих наук. У посібнику «177 інновацій столичної освіти» здобувачеві належать статті 13, 14 розділу I, статті 76–80 розділу IX, статті 145–152 розділу XVIII. У статті (співавторство з Г. С. Даниловою) «Проблеми методичної служби в системі післядипломної педагогічної освіти в нову добу» здобувачу належать основні ідеї, обґрунтування та висновки. У «Державному стандарті загальної середньої освіти в Україні» автору належать підходи до формування стандартів біологічної освіти учнів 5-9 класів.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, 5 додатків, списку використаних джерел (215 найменувань, з них 10 іноземною мовою). Загальний обсяг роботи 236 сторінок, основний текст викладено на 181 сторінці. Дисертація містить 4 таблиці,

3 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, методологічну основу, методи дослідження, наукову новизну й практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі **«Аналіз концептуальних аспектів розвитку професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти»** проаналізовано стан дослідженості проблеми управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО в науковій літературі; визначено місце та роль методичної роботи в системі неперервного професійного розвитку педагогічних працівників, сутність та структуру професійної діяльності методиста ІППО.

За результатами проведеного аналізу наукової літератури з проблеми дослідження з'ясовано, що питання управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО розроблені недостатньо. Окрім того, мало уваги приділено висвітленню ролі методичної роботи та діяльності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти в розвитку професійної компетентності педагогічних працівників та розбудові системи післядипломної педагогічної освіти; сутності професійного розвитку методистів ІППО на компетентнісній основі; теоретичним засадам управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО; технологіям розробки і впровадження стандартів професійного розвитку методистів ІППО з урахуванням зарубіжного досвіду та вимог вітчизняної практики.

У ході дослідження виявлено, що методична робота з педагогічними кадрами являє собою системне утворення, а її роль у системі післядипломної педагогічної освіти є провідною. Сучасна практика свідчить, що основними завданнями методичної роботи є професійний розвиток педагогічних працівників і надання їм практичної допомоги в професійній діяльності. Методична робота з педагогічними працівниками розглядається як родове поняття, що поєднує безпосередньо методичну, навчально-методичну, організаційно-методичну, науково-методичну, інформаційно-методичну та інші роботи, і є складовою системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, яка, у свою чергу, є підсистемою післядипломної педагогічної освіти. Методична робота здійснюється на чотирьох рівнях: центральний; регіональний (обласний); районний (міський); рівень навчального закладу. Методична робота з педагогічними працівниками на кожному з цих рівнів має свою специфіку: цілі, завдання, зміст, форми й методи реалізації та результати. Від ефективності методичної роботи з педагогічними працівниками залежить ефективність розвитку самої системи освіти та післядипломної освіти зокрема, тому ключова роль у реалізації методичної роботи з педагогами відводиться методистам. На центральному рівні – це методисти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України; на регіональному – методисти обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти; на районному (міському) – методисти районних методичних кабінетів; на рівні навчального закладу – керівники шкільних методичних об'єднань учителів та керівники навчальних закладів. Нами доведено, що методисти на центральному та регіональному рівнях є ключовими фігурами в здійсненні методичної роботи, що обумовлює необхідність їхньої підготовки до компетентного вирішення професійних завдань. Виходячи з цього, професійна діяльність та

професійний розвиток методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти на компетентнісній основі передбачає необхідність розробки цілісної системи управління розвитком методичних працівників ІППО.

Професійна діяльність методиста забезпечує функціонування інституту післядипломної педагогічної освіти. Під професійною діяльністю методиста інституту післядипломної педагогічної освіти ми розуміємо виконання відповідним працівником функцій, що обумовлені його посадовими обов'язками та спрямовані на організацію та здійснення неперервного професійного удосконалення педагогічних працівників, підвищення їх педагогічної майстерності, стимулювання розвитку творчого, інноваційного мислення й свідомої самоосвіти. Оскільки методична робота є багатовекторною основою професійної діяльності методиста ІППО, компонентами змістовної структури такої професійної діяльності були визначені: аналітико-діагностичний, педагогічний (предметно-спеціальний), андрагогічний, інформаційно-комунікаційний, організаційно-управлінський.

Виокремлені компоненти змістовної структури діяльності методиста ІППО не існують ізольовано, вони тісно взаємопов'язані та взаємоперетинаються. Їх можна вважати наскрізними, що додає структурі професійної діяльності методиста ІППО посиленої складності.

Визначення сутності й характеру компонентів структури професійної діяльності методиста ІППО дало можливість перейти до виявлення й характеристики основних компетентностей цих фахівців і побудови моделі управління їх неперервним професійним розвитком.

У другому розділі «**Науково-теоретичні основи управління розвитком професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти**» виявлено та обґрунтовано ключові професійні компетентності методистів ІППО, проаналізовано стан розвитку професійної компетентності методистів ІППО, визначено та обґрунтовано теоретичні основи управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО та висвітлено роль стандартизації в удосконаленні управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

В основу визначення ключових професійних компетентностей методиста ІППО покладено компоненти змістовної структури його професійної діяльності. Таким чином, визначено такі ключові професійні компетентності методиста ІППО: аналітико-діагностична, педагогічна (предметно-спеціальна), андрагогічна, інформаційно-комунікаційна, організаційно-управлінська. Кожна з визначених компетентностей включає здатності фахівця, які мають наскрізний характер і проявляються в інших компонентах змістовної структури професійної діяльності.

Для визначення стану розвитку професійної компетентності методистів ІППО нами було проведено опитування працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти за п'ятьма категоріями компетентностей: аналітико-діагностична, педагогічна (предметно-спеціальна), андрагогічна, інформаційно-комунікаційна, організаційно-управлінська.

За результатами опитування виявлено:

– потребу методистів в опануванні інноваційними методиками навчання дорослих, освоєння ІКТ;

– необхідність організації та управління навчанням і підвищенням кваліфікації методистів ІППО на основі стандартизації в галузі післядипломної педагогічної освіти;

– необхідність розроблення і впровадження стандартів розвитку професійної компетентності методистів ІППО, які розглядаються як необхідна умова та інструмент управління розвитком професійної компетентності методичних працівників.

Інститут післядипломної педагогічної освіти як складна динамічна система є об'єктом не тільки зовнішнього управління (наприклад, з боку органів державного управління освітою), а і внутрішньо-організаційного управління, що дає можливість розглядати управління ним та окремими складовими цієї системи з точки зору системного підходу. Управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО є такою підсистемою та поряд з іншими компонентами становить сутність і зміст внутрішньо-організаційного управління ІППО.

Враховуючи це, управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО визначено як комплекс цілеспрямованих впливів на всі можливі фактори соціально-освітнього середовища та особистісної професійної спрямованості методичних працівників на основі інформації про стан і можливості цього середовища та перспективи їхнього неперервного професійного удосконалення, що передбачає формування й розвиток їхньої здатності ефективно здійснювати професійну діяльність і готовність до свідомого саморозвитку в ній.

У такому контексті під розвитком професійної компетентності методиста ІППО маємо на увазі цілеспрямовану закономірну зміну стану його професійної компетентності, внаслідок чого утворюється нова якість (більш високий рівень компетентності), що визначає його спроможність ефективно здійснювати професійну діяльність у аналітико-діагностичному, педагогічному (предметно-спеціальному), андрагогічному, інформаційно-комунікаційному, організаційно-управлінському напрямках та свідомо саморозвиватися в ньому.

Предметом управління в цьому випадку виступає цілеспрямований процес неперервного професійного розвитку методистів ІППО, орієнтований на забезпечення їх здатності ефективно здійснювати професійну діяльність та саморозвиватися в ній. Суб'єктами управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО виступають у взаємодії всі учасники цього процесу. А отже, значна роль в управлінському процесі належить і суб'єктам управління (викладачам, слухачам, методистам та іншим працівникам навчального закладу, професійним громадським об'єднанням тощо). Тому, розглядаючи управління такою окремою підсистемою ІППО, як система професійного розвитку методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти, важливо говорити про суб'єкт-суб'єктний характер такого управління, при якому сам методист виступає не пасивним об'єктом управління, а поряд із керівництвом ІППО стає активним суб'єктом свого професійного розвитку. У такому розумінні управління професійним розвитком методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти здійснюється шляхом цілеспрямованої, свідомої взаємодії учасників цього процесу на основі пізнання його об'єктивних закономірностей з метою досягнення оптимального результату.

Доведено, що управління професійним розвитком методичних працівників як окремою підсистемою інституту післядипломної педагогічної освіти має спиратися на певні управлінські принципи, які є конкретним проявом і відображенням закономірностей управління, властивим будь-якому управлінському процесу. Ґрунтуючись на принципах цільового управління освітніми системами і враховуючи принципи компетентнісного підходу, ми сформулювали такі принципові положення щодо управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО: визначення та декомпозиція цілей як результату діяльності, який можна виміряти; забезпечення системності й чіткості структури управління на основі зворотного зв'язку за результатами діяльності; відкритість до змін; цілеорієнтована мотивація праці та розвитку професійної компетентності методистів ІППО; організаційно-педагогічна єдність процесу управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

Правомірність виділення принципів положень управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО була обґрунтована через характеристику їх прояву у функціях і методах управління цією системою.

Проведена кореляція функцій та методів управління з визначеними у ході дослідження принципівими положеннями управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО показала, що окреслені функції та методи можуть бути спроектовані й спрацьовують на реалізацію виявлених принципівими положень, а це свідчить про певну їх репрезентативність і надало можливість використати їх для побудови моделі управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

Обґрунтовано доцільність включення до структури управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО стандартів професійного розвитку, а також орієнтація на них як на «мірило» досягнення результату діяльності всіх суб'єктів управління.

Аналіз зарубіжних наукових джерел та вітчизняної практики показав, що саме оцінка та стандартизація професійних компетентностей є необхідною складовою професійного розвитку педагогічних працівників та умовою якісної освіти в контексті освіти впродовж життя.

На основі опрацьованих матеріалів визначено основні характеристики стандартів розвитку професійної компетентності методистів ІППО.

Розроблено рамкову структуру рівнів ключових професійних компетентностей, яка містить 4 рівні (початковий, базовий, поглиблений та експертний). Запропоновану структуру можна застосувати для створення системи безперервного професійного розвитку методистів обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та моделі стандартів їхнього професійного розвитку.

У третьому розділі **«Наукове обґрунтування та експериментальна перевірка динамічної моделі управління розвитком професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти»** представлено структуру динамічної моделі управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО, охарактеризовано її складові та показано взаємозв'язки, здійснено експертну оцінку динамічної моделі, визначено

організаційно-педагогічні умови управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО та сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

У ході дослідження визначено, що управління розвитком професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти – це складне системне утворення, яке перебуває в постійному русі, активно взаємодіє з навколишнім середовищем, а складові цієї системи є складними та відкритими. Тому вивчення такого складного об'єкта доцільно здійснювати на спрощеній моделі.

У результаті проведеного дослідження розроблено динамічну модель управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО (рис. 1), яка відображає два основні аспекти, що забезпечують прогресивний поступ цієї системи до встановленої мети. Перший аспект охоплює процес управління безперервним професійним розвитком методистів ІППО, який вибудовується на основі принципів положень, що забезпечують ефективність управлінського процесу з опертям на стандарт професійного розвитку методистів ІППО.

Рис. 1. Динамічна модель управління розвитком професійної компетентності методистів (РПКМ) ІППО

Другий аспект охоплює процес розвитку професійної компетентності методистів ІППО, у центрі якого знаходяться такі ключові професійні компетентності: аналітико-діагностична, педагогічна, андрагогічна, інформаційно-комунікаційна, організаційно-управлінська. Їх розвиток має здійснюватися на основі

рамкової структури рівнів ключових професійних компетентностей, яку було розроблено в процесі дослідження і яка може бути застосована для розробки стандартів ключових компетентностей методистів ІППО та у визначенні змісту й організації навчання.

Запропонована динамічна модель не є простою сумою управлінської і навчальної частин, а виступає як сукупність системних чинників, що в поєднанні утворюють нову системну якість. Саме тому окремі компоненти, що входять до складу динамічної моделі, тісно взаємопов'язані та мають характеристики обох аспектів.

Компоненти моделі представлені у 7-ми рівнях або блоках-площинах, кожна з площин, у свою чергу, складається з певної системи компонентів, що є підсистемами цієї моделі.

Динамічна модель представлена як така, що існує в зовнішньому середовищі та тісно взаємодіє з ним. Таким чином показано, що система управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО функціонує як відкрита система, що постійно розвивається й змінюється під впливом чинників зовнішнього середовища та шляхом саморозвитку.

Для експериментальної перевірки цієї моделі було вибрано метод експертних оцінок, оскільки розроблена динамічна модель управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО розрахована на тривалий час (професійний розвиток методистів ІППО має відбуватися безперервно упродовж усієї їх професійної кар'єри). Застосування методу експертних оцінок дало можливість одержати додаткову інформацію про наявний і майбутній стан об'єкта.

Для оцінки розробленої динамічної моделі були залучені дві групи експертів. Перша група експертів – управлінська, вона включала 35 представників основних ланок управління інститутами післядипломної педагогічної освіти (ректори, проректори, керівники структурних підрозділів, викладачі ІППО). Друга група експертів складалася з 37 досвідчених методистів ІППО. Усього в експертній оцінці динамічної моделі взяли участь 72 експерти.

Оцінка динамічної моделі здійснювалася в трьох аспектах: на предмет доцільності, інноваційності, практичності. З урахуванням специфіки розвитку професійної компетентності методистів ІППО було визначено ключові блок-площини моделі, які стали основними в здійсненні оцінки моделі й через які мали найбільш очевидний прояв усі особливості моделі, а саме: II блок-площина – «Принципові положення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО»; V блок-площина – «Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності методистів ІППО»; VI блок-площина – «Ключові професійні компетентності методистів ІППО».

Експериментальна перевірка узагальненої моделі проводилася у два етапи. На першому – відбувалося обговорення сутності моделі, перспектив її впровадження та впливу на вдосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО. На другому етапі експерти відповідали на запитання анкет.

Аналіз відповідей експертів дозволив виявити основні проблеми та протиріччя в управлінні розвитком професійної компетентності методистів закладів післядипломної освіти, зокрема: відсутність системного підходу до підвищення

кваліфікації методистів ІППО, відсутність стандартів та інструментарію оцінювання ключових фахових компетентностей методистів ІППО, відсутність управлінських механізмів запровадження всіх елементів запропонованої моделі. Водночас експерти визначили динамічну модель доцільною, практично спрямованою та інноваційною – такою, що може бути застосована в навчальних закладах системи післядипломної педагогічної освіти.

Результати відповідей експертів було проаналізовано з використанням математичних методів обробки даних. Для визначення ступеня узгодженості думок експертів виводилися коефіцієнти кореляції та конкордації.

Одержані результати аналізу експертних оцінок дозволяють стверджувати, що запропонована динамічна модель управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО є доцільною, практично придатною та інноваційною. Думки експертів стосовно означених питань були узгодженими. Таким чином, результати експертних оцінок у цілому підтвердили висновки проведеного дослідження.

Дослідження феномену управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО на спрощеній моделі (динамічна модель) дало можливість визначити організаційно-педагогічні умови управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО. Означені умови були класифіковані в трьох групах: організаційно-педагогічні умови, які забезпечують навчальний процес у системі підвищення кваліфікації й у ході якого відбувається формування й розвиток ключових професійних компетентностей методистів; організаційно-педагогічні умови, які забезпечують розвиток, зростання та набуття професійної компетентності методистами; організаційно-педагогічні умови, необхідні для вдосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО. Виходячи з визначених умов, було сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження виявлено, що основні питання професійного розвитку методистів системи післядипломної педагогічної освіти досить ґрунтовно подані у наукових і практичних доробках дослідників, обґрунтовані їх концептуальні засади та організаційні форми. Разом з цим існує низка нерозв'язаних питань, серед яких особливої уваги потребує дослідження проблем забезпечення якості системи професійного розвитку методистів у системі післядипломної педагогічної освіти, розробка ефективних моделей їх професійного розвитку, вироблення ефективного моніторингового механізму дослідження якості організації та управління професійним розвитком методистів системи ІППО.

З'ясовано, що проблема управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО ще не знайшла достатнього висвітлення в науковій літературі. Зокрема, це стосується питань стандартизації, компетентнісної спрямованості, практичних моделей, врахування чинників розвитку економіки та суспільства тощо. Слід визначити, що важливим залишається розбудова системи професійного

розвитку методистів ІППО, покликаної бути випереджальною та прогностичною, орієнтованою на практичне застосування та впровадження інновацій.

2. Визначено, що методична робота з педагогічними кадрами являє собою системне утворення, її роль у системі післядипломної педагогічної освіти стає провідною. Від ефективності методичної роботи з педагогічними працівниками залежить ефективність функціонування й розвитку самої системи освіти та післядипломної освіти зокрема, тому ключова роль у реалізації методичної роботи з педагогами належить методистам. Професійна діяльність методиста ІППО передбачає виконання функцій, обумовлених його посадовими обов'язками та спрямованих на організацію та здійснення неперервного професійного удосконалення педагогічних працівників, підвищення їх педагогічної майстерності, стимулювання розвитку творчого, інноваційного мислення й свідомої самоосвіти. Вона здійснюється на основі єдності мети, мотивів дій (операцій) та результату.

Наскрізними компонентами змістовної структури професійної діяльності методиста ІППО виступають: аналітико-діагностичний, педагогічний (предметно-спеціальний), андрагогічний, інформаційно-комунікаційний, організаційно-управлінський. Відповідно ключовими професійними компетентностями методиста ІППО є: аналітико-діагностична, педагогічна (предметно-спеціальна), андрагогічна, інформаційно-комунікаційна, організаційно-управлінська. Кожна з визначених компетентностей включає здатності фахівця, які, у свою чергу, також мають наскрізний характер, а їх прояв можливий у кількох інших чи в усіх інших компонентах змістовної структури професійної діяльності.

3. Управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО являє собою комплекс цілеспрямованих впливів на всі можливі фактори соціально-освітнього середовища та особистісної професійної спрямованості методичних працівників на основі інформації про стан і можливості цього середовища та перспективи неперервного професійного удосконалення методичних працівників, що передбачає формування й розвиток їхньої здатності ефективно здійснювати професійну діяльність і готовність до свідомого саморозвитку в ній. Основними принциповими положеннями управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО є такі: визначення та декомпозиція цілей як вимірюваного результату діяльності; забезпечення системності й чіткості структури управління на основі зворотного зв'язку за результатами діяльності; відкритість до змін; цілеорієнтована мотивація праці та розвитку професійної компетентності методистів ІППО; організаційно-педагогічна єдність процесу управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

Доведено, що, особливу роль в управлінні розвитком професійної компетентності методистів ІППО відіграють стандарти цього розвитку. Обґрунтовано доцільність включення до структури управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО стандартів професійного розвитку й орієнтація на них як на «мірило» досягнення результату діяльності всіх суб'єктів управління, включаючи й самих методичних працівників. Розроблено рамкову структуру рівнів ключових професійних компетентностей методистів ІППО, яка може бути використана як у процесі навчання фахівців, так і для створення моделі стандартів ключових компетентностей фахівців системи післядипломної педагогічної освіти.

4. Розроблено динамічну модель управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО, яка вміщує 7 компонентів – блок-площин, що, у свою чергу, також складаються з певної низки елементів і взаємодіють із зовнішнім середовищем. У своїй взаємодії означені блок-площини спрямовані на забезпечення двох основних взаємопов'язаних процесів: процесу розвитку професійної компетентності методистів ІППО, що здійснюється на основі розробленої рамкової структури рівнів ключових професійних компетентностей, та процесу управління безперервним професійним розвитком методистів ІППО, який вибудовується на основі принципів положень, що забезпечують ефективність управлінського процесу з опорою на стандарт професійного розвитку методистів ІППО. Запропонована динамічна модель управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО є відкритою системою, вона постійно розвивається і змінюється під впливом чинників зовнішнього середовища та шляхом саморозвитку.

Методом експериментальної перевірки динамічної моделі було вибрано експертні оцінки, що дало можливість одержати додаткову інформацію про наявний і майбутній стан об'єкта у трьох аспектах: щодо її доцільності, інноваційності, практичної придатності. Результати відповідей експертів було проаналізовано з використанням математико-статистичних методів множинного порівняння. Оцінки експертів виявилися узгодженими, що в цілому підтвердило доцільність, інноваційність, практичну придатність запропонованої динамічної моделі.

5. Проведене дослідження феномену управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО на спрощеній моделі (динамічна модель), його теоретико-логічне доведення в поєднанні з результатами експертних оцінок дало можливість визначити організаційно-педагогічні умови управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО. Означені умови були класифіковані в трьох групах: організаційно-педагогічні, які забезпечують навчальний процес у системі підвищення кваліфікації й у ході якого відбувається формування й розвиток ключових професійних компетентностей методистів; організаційно-педагогічні умови, які забезпечують розвиток, зростання та набуття професійної компетентності методистами; організаційно-педагогічні умови, які необхідні для вдосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО. Відповідно до визначених умов було сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО, які включають низку рекомендованих заходів, спрямованих на підвищення якості та організації навчального процесу у системі курсового навчання методистів ІППО, підвищення мотивації методичних працівників до свідомого саморозвитку та набуття професійно необхідних компетентностей й сприятимуть розробці та запровадженню стандартів професійного розвитку працівників сфери післядипломної педагогічної освіти.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми управління розвитком професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти. Перспективними для подальших досліджень є питання розробки стандартів професійного розвитку фахівців системи післядипломної педагогічної

освіти та механізмів їх запровадження в практику діяльності ІППО, створення системи моніторингу розвитку професійної компетентності методичних працівників та системи розвитку професійної компетентності управлінських кадрів сфери післядипломної педагогічної освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Войцехівський М. Ф. Стандарти освіти і кваліфікації вчителів / М. Ф. Войцехівський. – Суми МКВВП «Мрія» 1993. – 162 с.
2. Войцехівський М. Ф. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні / М. Ф. Войцехівський, О. В. Данилова, О. В. Брайон, С. В. Страшко [та ін.]. – К. : Генеза, 1997. – 54 с.
3. Войцехівський М. Ф. Проблеми методичної служби в системі післядипломної освіти в нову добу / Г. С. Данилова, М. Ф. Войцехівський // Освітнянські відомості. – 2003. – № 2. – С. 5-8.
4. Войцехівський М. Ф. 177 Новацій столичної освіти (2000–2005 роки) / М. Ф. Войцехівський, Р. С. Сидорова, С. В. Бут – К. : ЗАТ «Дорадо», 2006. – 128 с.
5. Войцехівський М. Ф. Ведення ділової документації в управліннях (відділах) освіти та загальноосвітніх навчальних закладах / Г. О. Кільова, М. Ф. Войцехівський, – К. : Основа, 2007. – 48 с.
6. Войцехівський М. Ф. Післядипломна освіта в контексті профілізації навчання / Л. Липова, В. Малишев, М. Войцехівський // Післядипломна освіта в Україні. – 2010. – № 1. – С. 3–7.
7. Войцехівський М. Ф. Освіта вчителів – основа розвитку суспільства: учора, сьогодні і завжди / М. Ф. Войцехівський // Коментар до Інформаційного збірника Міністерства освіти і науки України. – 2010. – № 3. – С. 4–10.
8. Войцехівський М. Ф. Диференціація як провідний принцип допрофільної підготовки учнів основної школи. / Людмила Липова, Михайло Войцехівський, Поліна Замаскіна // Рідна школа. – 2011. – № 1. – С. 56–60.
9. Войцехівський М. Ф. Дидактичні особливості сучасної безперервної освіти / Л. Липова, М. Войцехівський, В. Малишев // Післядипломна освіта в Україні. – 2011. – № 1. – С. 49–53.
10. Войцехівський М. Ф. Співпраця в системі «школа – ВНЗ» як необхідна умова неперервної освіти / Л. Липова, В. Малишев, М. Войцехівський, П. Замаскіна // Шлях освіти. – 2010. – № 2 – С. 27–31.
11. Войцехівський М. Ф. Для успіху реформи освіти потрібно радитися з педагогами / М. Ф. Войцехівський // Завуч. – 2010. – № 25 – С. 4–6.
12. Войцехівський М. Ф. Основні принципи формування фундаментальних знань учнів старшої школи / М. Войцехівський, Л. Липова, В. Малишев // Післядипломна освіта в Україні. – 2012. – № 1. – С. 17–20.
13. Войцехівський М. Ф. Роль методичної роботи та методиста інституту післядипломної педагогічної освіти в системі неперервного професійного розвитку педагогів / М. Ф. Войцехівський // Педагогічний альманах : зб. наук. пр. / редкол. : В. В. Кузьменко (голова) [та ін.]. – Х. : КВНЗ, 2012. – Вип. 14. – С. 257–264.

14. Войцехівський М. Ф. Ключові професійні компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти / М. Ф. Войцехівський // Наша школа. – Одеса, 2012. – № 4. – С. 147–152.
15. Войцехівський М. Ф. Теоретичні основи управління впровадженням компетентнісного підходу у підготовку методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти / М. Ф. Войцехівський // Теорія та методика управління освітою. – 2012. – № 9. – Електронний ресурс : Режим доступу : <http://tme.umo.edu.ua/docs/9/32.pdf>.
16. Войцехівський М. Ф. До питання стандартизації професійного розвитку методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти / М. Ф. Войцехівський // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. / редкол. : В. О. Огнев'юк, І. Д. Бех, Л. Л. Хоружа [та ін.]. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2013. – № 19. – С. 48–52.
17. Войцехівський М. Ф. Фундаменталізація знань із природничих предметів – основа компетентнісної освіти / Людмила Липова, Михайло Войцехівський, Поліна Замаскіна // Довідник директора школи. – 2013. – № 1-2. – С. 20-27.
18. Войцехівський М. Ф. Визначення рівня фундаменталізації знань в учнів ЗНЗ / Людмила Липова, Михайло Войцехівський, Поліна Замаскіна // Довідник директора школи. – 2013. – № 5. – С. 16-23.

АНОТАЦІЯ

Войцехівський М. Ф. Організаційно-педагогічні умови управління розвитком професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.06 – теорія і методика управління освітою. – Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» Національної Академії педагогічних наук України. – Київ, 2013.

Дисертація присвячена розв'язанню проблеми управління розвитком професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Здійснено аналіз сучасного стану професійного розвитку методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти (ІППО) з урахуванням загальноєвропейських підходів до стандартизації професійної підготовки педагогічних працівників у системі післядипломної освіти; виявлено та обґрунтовано роль розвитку професійної компетентності методистів ІППО для підвищення ефективності системи післядипломної педагогічної освіти; визначено ключові професійні компетентності методистів ІППО та науково-теоретичні засади управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО; обґрунтовано стандартизацію як інструмент управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО; розроблено динамічну модель управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО; визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови управління розвитком професійної компетентності методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти; сформульовано практичні

рекомендації щодо удосконалення управління розвитком професійної компетентності методистів ІППО.

Ключові слова: система післядипломної педагогічної освіти, компетентнісний підхід, розвиток професійної компетентності, стандарт, управління.

АННОТАЦІЯ

Войцеховский М. Ф. Организационно-педагогические условия управления развитием профессиональной компетентности методистов институтов последипломного педагогического образования. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.06 – теория и методика управления образованием. – Государственное высшее учебное заведение «Университет менеджмента образования» Национальной Академии педагогических наук Украины. – Киев, 2013.

Диссертация посвящена решению проблемы управления развитием профессиональной компетентности методистов институтов последипломного педагогического образования.

Определено, что основным компонентам содержательной структуры деятельности методиста ИППО соответствуют следующие ключевые профессиональные компетентности этой категории работников: аналитико-диагностическая, педагогическая (предметно-специальная), андрагогическая, информационно-коммуникативная, организационно-управленческая. Определено, что управление развитием профессиональной компетентности методистов ИППО представляет собой комплекс целенаправленных воздействий на все возможные факторы социально-образовательной среды и личностной профессиональной направленности методических работников на основании информации о состоянии и возможностях этой среды и перспектив непрерывного профессионального усовершенствования методических работников, а это предусматривает формирование и развитие их способности эффективно осуществлять профессиональную деятельность и готовности к сознательному саморазвитию в ней.

Доказано, что особенную роль в управлении развитием профессиональной компетентности методистов ИППО играют стандарты этого развития. Обоснована целесообразность включения в структуру управления развитием профессиональной компетентности методистов ИППО стандартов профессионального развития и ориентация на них как на «мерило» достижения результата деятельности всех субъектов управления, включая и самих методических работников. В результате проведенного исследования была разработана рамочная структура уровней ключевых профессиональных компетентностей методистов ИППО, которая может быть использована как в процессе обучения, так и для создания модели стандартов подготовки для системы последипломного педагогического образования.

В процессе исследования разработана динамическая модель управления развитием профессиональной компетентности методистов ИППО. Она содержит 7 компонентов – блок-плоскостей, которые, в свою очередь, также состоят из определенного ряда элементов и взаимодействуют с внешней средой. В своем

взаимодействии эти блок-плоскости направлены на обеспечение двух основных взаимосвязанных процессов: процесса развития профессиональной компетентности методистов ИППО, который реализуется на основании разработанной рамочной структуры уровней ключевых профессиональных компетентностей, и процесса управления непрерывным профессиональным развитием методистов ИППО, который выстраивается на основании принципиальных положений, обеспечивающих эффективность управленческого процесса, опираясь на стандарт профессионального развития методистов ИППО.

Методом экспериментальной проверки динамической модели был выбран метод экспертных оценок, что дало возможность получить дополнительную информацию о теперешнем и будущем состоянии объекта в трех аспектах: целесообразности, инновационности, практической пригодности. Результаты ответов экспертов анализировались с использованием математико-статистических методов множественного сравнения. Оценки экспертов оказались согласованными, что в целом подтвердило целесообразность, инновационность, практическую пригодность предложенной динамической модели.

В результате исследования были определены организационно-педагогические условия управления развитием профессиональной компетентности методистов ИППО и разработаны практические рекомендации по усовершенствованию управления в системе последипломого педагогического образования.

Ключевые слова: система последипломого педагогического образования, компетентностный подход, развитие профессиональной компетентности, стандарт, управление.

ANNOTATION

Voitsekhivskiy M. Organizational and pedagogical terms of methodists' competency development management in the in-service teacher training institutes. – Manuscript.

Thesis for a scientific degree Candidate of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.06 – Theory and Methodology of Education Management. – State Higher Educational Institution Education Management University of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. – Kyiv, 2012.

The thesis is focused on the problems on methodologists' competency development management in the in-service teacher training institutes.

The contemporary state of the methodologists' professional development in the in-service teacher training institutes (ISTTI) taking into account the European approaches to the standardization of professional development of pedagogical workers in the system of in-service teacher training institutes is analyzed; the role of ISTTI methodologists' competency development for the for increasing the efficiency of the system of in-service teacher training education is found out and grounded; the key competencies of ISTTI methodologists' as well as scientific and theoretical grounds of methodologists' professional development management are defined; the standardization as a management instrument of ISTTI methodologists' professional development management is grounded; the dynamic model of ISTTI methodologists' professional development management is

developed; the organizationally pedagogical terms of ISTTI methodologists' professional development management are grounded; the practical recommendations on the improvement of methodologists' professional development management are developed.

Key words: in-service teacher training system, competency approach, competency development, standard, management.